

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Є. М. ГЕЛЕВЕРЯ, канд. екон. наук, доц., доц. кафедри економіки та маркетингу
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

Глобалізація, яку можна охарактеризувати як нелінійний багатовимірний процес зі складною еволюцією, зумовила формування економічної реальності, в якій все менше місця належить рівноважності та стаціонарності ринків. У сучасних умовах світова економіка трансформується кількісно, якісно, безперервно і необоротно. Підприємства починають все більше залежати від світових подій економіки та змушені, навіть функціонуючи в межах лише одного національного ринку, забезпечувати свою глобальну конкурентоспроможність, враховуючи можливість вторгнення на ринок сильніших іноземних конкурентів. Традиційні прийоми управління, організаційні структури, методи роботи вже не підходять для нового конкурентного середовища, а тому метою представленої доповіді є дослідження процесу глобалізації та її впливу як на національну економіку взагалі, так і на розвиток окремих підприємств.

Визначальним завданням будь-якої держави в епоху глобалізації є необхідність гнучко вписатися у світовий економічний простір, активно і водночас усвідомлено, виважено брати участь у всіх процесах, що відбуваються. Водночас не можна жодною мірою упустити власні інтереси, інтереси національних підприємств, щоб забезпечити довготривале успішне існування українського бізнесу на міжнародному ринку.

Термін «глобалізація» походить від французького “global”, тобто «планетарний», «всеосяжний», та означає всеохоплюючий процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансово-економічних, суспільно-політичних, соціально-культурних взаємозв'язків та взаємозалежностей. Водночас вплив глобалізаційних процесів не завжди є благом для національної економіки країни. У деяких випадках можуть виникати негативні ефекти, пов'язані з появою галузевих диспропорцій в економіці окремих країн, що передусім розвиваються. Одночасно спостерігається прискорений розвиток галузей, продукція яких надходить на глобальний ринок, та застій у галузях, орієнтованих на внутрішніх споживачів. У крайніх випадках це призводить до ліквідації - не лише окремих, у тому числі великих підприємств, а й цілих галузей.

Вітчизняні підприємства через низку об'єктивних причин значно пізніше підприємств інших індустріально розвинених країн стали виходити на світовий ринок та набувати досвіду конкуренції на глобальних ринках. Одним із найважливіших факторів, що підвищують ефективність економіки країни, виступає конкуренція між підприємствами, підприємцями, галузями. І на внутрішньому, і на міжнародному ринку підприємства конкурують між собою.

В умовах сучасних глобалізаційних процесів вітчизняні підприємства намагаються досягти свого зростання за рахунок модернізації виробничих потужностей, запровадження сучасних технологій, забезпечення світового рівня продуктивності праці та якості продукції та послуг, удосконалення управління, активного державно-приватного партнерства. Однак найчастіше власних зусиль буває недостатньо, і тому підприємства змушені здійснювати злиття між собою та іноземними підприємствами з метою утримання досягнутих позицій на галузевому ринку.

Можна виділити чотири основні варіанти розвитку, що надають можливість досягнення успіху та підвищення ефективності діяльності підприємств національної економіки України в умовах сучасних глобалізаційних процесів:

1. Позиціонування підприємства як лідируючого на ринку.

2. Використання можливостей, зосереджених на світових ринках з метою випередження конкурентів всередині країни. В умовах глобалізації підприємства, орієнтовані переважно на зовнішній ринок, не враховують специфіки місцевого попиту, тому необхідно докладати значних зусиль для створення продуктів, що відповідають потребам локальних споживачів.

3. Вилучення вигоди з виходу нові ринки та використання інтеграції з іншими підприємствами. Інтеграція в міжнародному масштабі передбачає створення об'єднаного підприємства та пошук шляхів мінімізації витрат за рахунок дешевої робочої сили та виробництва товарів у великому обсязі за доступними цінами.

4. Вузька спеціалізація і подальше зростання за підтримки партнерів.

Дані варіанти не вказують на універсальний шлях для досягнення швидкого економічного успіху на національному рівні, але, використовуючи їх, можна розробити стратегію, яка враховує особливості конкретної діяльності в умовах глобалізаційних процесів.

Література:

1. Гелеверя Є. М., Сергієнко Ю. І. Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку України. *Бізнес Інформ*. 2022. №1. С. 33–38.
2. Поручник А.М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія. К.: КНЕУ, 2008. 352 с.
3. Старостіна А. Суперечливі шляхи економічної глобалізації. *Економіка України*. 2008. №8. С.58-65.
4. Dollar, D., Y. Ge, and X. Yu «Institutions and Participation in Global Value Chains», *Global Value Chain Development Report Background Paper*, World Bank. 2016. Washington, DC.
5. Ковальов А.В. Вплив глобалізації на економіку підприємств на їх інноваційну діяльність. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*, 2013. Вип. 1. Т. 3. с. 47-50.
6. Швед, Т. В., Біла І. С. Вплив глобалізації на розвиток національних підприємств: теоретичні аспекти. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса: Одеський Національний економічний університет. 2013. № 2 (49). Ч. 1. – С. 81-90.